

Lärarhögskolan i Stockholm

Kort om högskolan

Lärarhögskolan i Stockholm, nedan kallad Lärarhögskolan, startade 1956 och är landets enda fristående specialhögskola för lärarutbildning. Från och med början av 2008 kommer dock Lärarhögskolan att gå samman med Stockholms universitet. Antalet studenter är ungefär 13 000 och Lärarhögskolan är det lärosäte som har flest nybörjare i lärarutbildning. Runt 80 procent av studenterna är kvinnor.

Hösten 2001 inleddes en omfattande reformering av lärarutbildningen, som innebar att åtta separata lärarutbildningsprogram och examina ersattes av ett program och en examen, men med flera olika ingångar och valalternativ.

Andel med högutbildade föräldrar, nybörjare respektive läsår, procent

	01/02	02/03	03/04	04/05	05/06
Lärarhögskolan i Stockholm	21	18	21	20	23
Jämförelsetal *	0,98	0,83	0,91	0,83	0,95

*Ett jämförelsetal *under* 1 innebär en *lägre* andel än genomsnittet för befolkningen i det huvudsakliga rekryteringsområdet.

Andel med arbetarbakgrund, nybörjare respektive läsår, procent

	01/02	02/03	03/04	04/05	05/06
Lärarhögskolan i Stockholm	29	30	26	28	27
Jämförelsetal *	0,93	0,97	0,96	1,03	0,98

*Ett jämförelsetal *under* 1 innebär en *lägre* andel än genomsnittet för befolkningen i det huvudsakliga rekryteringsområdet.

Andel med utländsk bakgrund, nybörjare respektive läsår, procent

	01/02	02/03	03/04	04/05	05/06
Lärarhögskolan i Stockholm	15	18	21	23	22
Jämförelsetal *	0,77	0,87	0,95	1,06	0,94

*Ett jämförelsetal *under* 1 innebär en *lägre* andel än genomsnittet för befolkningen i det huvudsakliga rekryteringsområdet.

Källa: Registerdata SCB/Högskoleverket

Lärarhögskolan har en relativt låg andel nybörjare med högutbildade föräldrar, som till och med understiger nivån i det huvudsakliga rekryteringsområdet. Andelen med arbetarbakgrund ligger i nivå med befolkningen i rekryteringsområdet.

Andelen studenter med utländsk bakgrund har länge varit relativt låg på högskolan, men har ökat under senare år och motsvarar numera nästan andelen i rekryteringsområdet.

Kvarvaro efter två års studier*, registrerat nybörjarläsåret 2003/04, procent

Föräldrars utbildningsnivå	Kvar	Annat lärosäte	Ej kvar	
Högst gymnasial (=låg)	47	18	36	100
Eftergymnasial (=hög)	46	17	37	100
Alla (inkl. "ej uppgift")	48	16	36	100

*Registrering 2005/06, gäller programstudenter som börjat på minst treåriga program 2003/04

Källa: SCB, bearbetning Högskoleverket

Mellan studenter med hög- respektive lågutbildade föräldrar finns inga skillnader i hur många som är kvar av dem som började på ett utbildningsprogram på Lärarhögskolan läsåret 2003/04. Fördelningen är dessutom jämn beträffande vilka studenter som byter till annan högskola. Kvarvaron vid lärarhögskolan är dock generellt lägre än vid de flesta andra lärosäten i landet.

Utbildningsutbud

Lärarhögskolan erbjuder både utbildningar för nybörjare och fortbildning av yrkesverksamma pedagoger i förskola och skola samt till personer med lång yrkeserfarenhet. Högskolans kurs- och utbildningsutbud är stort och har en betydande ämnesbredd. Tre utbildningsprogram erbjuds: lärarprogrammet, specialpedagogprogrammet, och studie- och yrkesvägledarprogrammet. De två sistnämnda programmen ges både som campusförlagd utbildning och på distans. Lärarprogrammet är det största utbildningsprogrammet med 43 ingångar och 11 olika utbildningsvägar, som alla leder till lärarexamen. Dessutom ges ett stort antal fristående kurser och uppdragsutbildningar.

Högskoleförberedande utbildningar

Lärarhögskolan ger språkligt basär, som är en förberedande utbildning med platsgaranti för personer som vill bli lärare eller studie- och yrkesvägledare och som har en annan språklig och kulturell bakgrund än den svenska.

Förändringar under perioden

Sedan den nya lärarutbildningen infördes höstterminen 2001 har utbudet av studiealternativ inom lärarprogrammet utökats och breddats.

Alternativen inkluderar utbildningar till förskollärare och fritidspedagoger, samt yrkeslärare, grundskollärare och gymnasielärare med olika inriktningar.

Studentrekrytering

Det primära upptagningsområdet för Lärarhögskolan är Stockholms län, varifrån ungefär 80 procent av studenterna kommer.

Lärarutbildningen är den enskilt största högskoleutbildningen räknat i antal studenter. Det är också den utbildning som finns vid flest lärosäten, och den finns i alla län utom Blekinge.

Rekryteringsförutsättningar 2002–2006

Förutsättningarna för rekryteringen avgörs för Lärarhögskolans del till stor del av vad som anges i olika centrala styrdokument, företrädesvis regleringsbrevet. Som exempel kan nämnas ett ökat fokus på förskolan och på naturvetenskapliga ämnen.

Enligt Lärarhögskolans bedömning har förutsättningarna för rekrytering av studenter inte förändrats mycket under de senaste åren. Den sociala och etniska sammansättningen i rekryteringsområdet är i stort sett oförändrad. Däremot har förutsättningarna förändrats på andra sätt. Framför allt gäller det den nya lärarutbildningen, som gavs en flexibel uppläggningsram för att ge studenterna stor valfrihet inom utbildningsprogrammets ram och för att underlätta kommunernas personalplanering. Denna flexibla – och svårnavigerade – uppläggningsram är knappast något som förenklat situationen för studieovana grupper.

Dessutom har behovet av utbildade lärare varit något oklart under den studerade perioden. Olika signaler har sänts om lärares framtida arbetsmarknad, vilket sannolikt påverkat rekryteringen.

Allmänna åtgärder för rekrytering

På Lärarhögskolan är alla institutioner och de flesta avdelningar och enheter i förvaltningen mer eller mindre involverade i rekryteringsarbetet. Information om aktiviteter och resultat av verksamheten sprids till all personal.

Studentavdelningen har ett samordningsansvar för uppföljning och redovisning av insatserna.

Det allmänna rekryteringsarbetet avser annonsering, information samt mottagande av studenterna.

Åtgärder för breddad rekrytering 2002–2005

En arbetsgrupp för breddad rekrytering har bildats med representanter från högskolans tre institutioner samt från några olika avdelningar. Arbetsgruppens uppgifter är att utvärdera de genomförda aktiviteterna, att ge förslag på nya aktiviteter till kommande handlingsplan samt att förankra och genomföra förslagen i organisationen.

Arbetet för breddad rekrytering har sedan lång tid varit inriktat på grupper som är underrepresenterade på lärarhögskolan, det vill säga män och personer med utländsk bakgrund.

Annonsering och information i media har riktats specifikt mot de prioriterade målgrupperna.

Lärarhögskolan har deltagit i *Öppna dörrar* på Stockholms akademiska forum (StAF) med syfte att främja rekrytering av underrepresenterade grupper.

Informationsträffar äger rum en gång årligen för studie- och yrkesvägledare eller motsvarande vid gymnasieskolor, komvux, folkhögskolor och andra utbildningsanordnare i Stockholms län. Studievägledare har också bjudits in till flera utåtriktade verksamheter, exempelvis rekryteringsträffar såsom Rekryteringsbazaren, som vänder sig till personer med utländsk utbildning, anordnade av länsarbetsnämnden och Stockholms stad. Särtryck om det språkliga basåret har spridits till studievägledare på gymnasieskolor och komvux, samt till arbetsförmedlingar.

Lärarhögskolan erbjuder en *introduktionstermin* för att ge studenter en introduktion till högskolestudier och förmedla information och kunskap om högskolans kultur och lärarprogrammets innehåll och organisering. Denna introduktion är avsedd att förbereda studenterna inför deras studieval under utbildningen.

En *språkstödande* verksamhet – Språkcentrum – riktar sig förutom till studenter med läs- och skrivsvårigheter också till studenter med annat modersmål än svenska och till studenter som är ovana vid eller obekanta med akademiska studier.

Studievägledning och information. Studenterna erbjuds kontinuerligt stöd i hela valprocessen för att kunna göra väl övervägda val av studieprofil.

I handlingsplanen för breddad rekrytering 2004–2006 anges högskolans prioriterade utvecklingsområden under perioden. Ett av dessa områden är att utreda och utveckla alternativa studieformer såsom distansutbildning och deltidsstudier. Under 2006 tillsattes en arbetsgrupp med uppdrag att utreda förutsättningarna för Lärarhögskolan att ge lärarutbildning helt på distans med IT-stöd från höstterminen 2007.

Reell kompetens och alternativt urval

Ett projekt för att utveckla metoder och modeller för validering av reell kompetens för tillträde till högskolans utbildningar har genomförts 2004–

2005. Riktlinjer för valideringsarbetet har fastställts och ett valideringsråd har bildats. Prov i svenska, engelska och matematik har utvecklats och dessa erbjuds vissa sökande som grund för bedömningen av reell kompetens.

En projektgrupp har haft i uppdrag att utreda Lärarhögskolans möjlighet att tillämpa alternativa urval med utgångspunkt i handlingsplanerna för breddad rekrytering 2004–2006 och 2006–2008. Projektgruppens arbete har avgränsats till urval till utbildningar som vänder sig till nybörjare i högskolan med start hösten 2008.

Uppföljning och utvärdering

Genomförda åtgärder för att förbättra kvarvaron och examinationsresultaten följs upp och rapporteras årligen till rektor och ledningsgruppen.

Språkcentrum är den stödinsats som Lärarhögskolan bedömer vara den mest framgångsrika för studieovana studenter och studenter med annan språk- och kulturbakgrund.

I mars 2006 fastställdes en ny modell för uppföljning av antagna programstudenter. Modellen definierar målgrupper för systematisk uppföljning och fördelar uppgifter till ansvariga avdelningar och enheter.

Högskoleverkets bedömning

Utfall i förhållande till förutsättningar

Lärarytbildningarna och studie- och yrkesutbildningarna har traditionellt lockat en hög andel studenter med arbetarbakgrund. Följaktligen har studentpopulationen på Lärarhögskolan länge motsvarat fördelningen i befolkningen; faktiskt skulle det behövas något fler studenter med högutbildade föräldrar för att nå en förbättrad representativitet. Inte desto mindre har Lärarhögskolan arbetat aktivt med breddad rekrytering, enligt handlingsplanerna som i huvudsak varit och är inriktade på informations- och stödåtgärder.

Förändringarna i och med den nya lärarytbildningen, och tvetydigheter i arbetsmarknadsprognoserna för lärare, skulle kunna innebära att färre elever söker sig till lärarytbildningen. Det skulle i sin tur kunna innebära svårigheter för en fackhögskola för lärare. Inga större förändringar har dock skett under perioden avseende nybörjarnas sociala bakgrund, förutom att andelen nybörjare med utländsk bakgrund visar en viss ökning.

Det är slående att lärarytbildningen, trots att den är en av de utbildningar som i allra högst grad attraherar grupper med arbetarbakgrund, ställer så stora krav på studenterna att kunna navigera bland många utbildningsinriktningar. En jämförelse kan göras med lärarytbildningen, som i stor utsträckning rekryterar barn till akademiker, som är planerad och överblickbar i detalj från utbildningens start. Sedan den nya lärarytbildningen infördes

ställs större krav på studenternas aktiva val. Troligtvis bör man kunna undvika att många personer från studieovana miljöer hoppar av studierna genom kraftiga satsningar på introduktion och stöd. Detta tycks Lärarhögskolan vara väl medveten om att döma av vilka insatser man gjort i det allmänna rekryteringsarbetet.

Hur man arbetat med breddad rekrytering

Högskoleverkets intryck är att Lärarhögskolan i Stockholm har en väl inarbetad och fungerande organisation för breddad rekrytering med ett flertal verksamheter permanentade. Högskolan satsar numera också en hel del på introduktion och stödverksamhet för sina studenter.

Att en breddad rekrytering av studenter kan ses som en kvalitetsaspekt i Lärarhögskolans verksamhet tycks vara ett axiom inom lärosätet. En högskola för alla, poängteras i en skrivelse till Högskoleverket¹, där en mångfald av perspektiv, värderingar, kunskaper och erfarenheter bidrar till högskolans förnyelse, utvecklar också det kritiska tänkandet och formerna för samverkan. Man menar också att mångfald kan innebära ett helhetstänkande snarare än ett grupp- eller minoritetstänkande.

Den snedfördelning som råder på Lärarhögskolan gäller att utbildningarna i hög grad är kvinnodominerade, och att få personer med utländsk bakgrund söker sig till Lärarhögskolan. Följaktligen har rekryteringsarbetet koncentrerats till att åtgärda dessa obalanser. Framför allt när det gäller den etniska obalansen har man också nått resultat, enligt statistiken för de senaste åren.

Det fortsatta arbetet

Lärarhögskolan framhåller att man behöver utveckla sätten att kommunicera, både internt och externt, om mål och medel för den breddade rekryteringen. I kontakten med Högskoleverket har Lärarhögskolan meddelat att man avser att arbeta mer aktivt med annonsering riktad till målgrupperna och med att skapa mötesplatser för studenter med arbetarbakgrund och/eller med utländsk bakgrund. Högskolan nämner också att det krävs en djupare analys av vilka insatser och typer av utbildningar som skulle vara särskilt intressanta för studenter med utländsk bakgrund. Dessutom planerar högskolan att fortsätta utveckla personalens kompetens för att möta och ta till vara på de kunskaper och erfarenheter som finns i en breddad studentgrupp.

I övrigt kan påpekas att en utökad möjlighet att studera på distans kan ge goda förutsättningar att attrahera icke-traditionella studentgrupper. Högskoleverket kan däremot inte utifrån tillgängligt material bedöma huruvida en komplett lärarutbildning på distans är lämplig ur det perspektivet.

Det är Högskoleverkets förhoppning att Lärarhögskolans verksamhet för att behålla en mångfald bland studenterna på lärarutbildningarna inte för-

¹ Dnr 59-445/06

ändras till det sämre när högskolan går ihop med Stockholms universitet. Det skulle vara värdefullt om lärosätena kan ta del av varandras erfarenheter och kompetens och på så sätt ytterligare stärka arbetet med breddad rekrytering.